

Med stenmurar kan man terrassera både små och stora ytor.

6
förslag från
trädgårds-
arkitekten

PLAN TOMT?

TÄNK SÅ HÄR!

GAP Gardens
www.gapphotos.com

En trädgård med nivåskillnader är mer spännande än en platt. Finns de inte naturligt på tomten kan man skapa dem på olika sätt. Trädgårdsarkitekt Izabela Knochenhauer visar hur.

Text, idé och foto: IZABELA KNOCHENHAUER

4 tips för en platt yta:

- ★ Skapa intresse med höjdskillnader.
- ★ Använd material från platsen: urgrävd jord, stenblock, betongplattor, tegel, virke, fällda träd.
- ★ Tänk rum – även på höjden.
- ★ Vänta med växterna – börja med ytorna.

Stora granitblock bildar stödmurar runt de upphöjda ytorna i olika nivåer.

Många trädgårdsägare sukter efter andra terrängförhållanden än de man förfogar över. Säg vad man vill, men en tomt med höjdskillnader är visuellt intressantare och sätter igång fantasin på helt annat sätt än en platt. Man får mycket gratis!

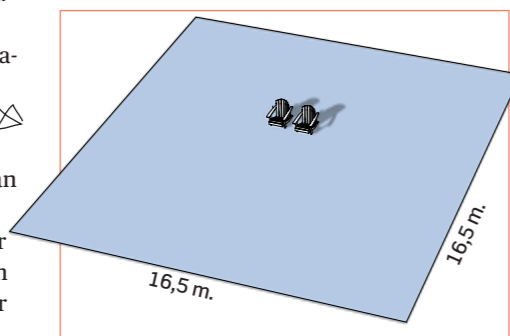
En plan tomt kräver planering för att inte bli tråkig. Man får helt enkelt konstruera nivåskillnaderna själv och gestalta landskapet redan innan man börjar planera för de viktigaste funktionerna. En uteplats kan då hamna rätt i terrängen, få naturlig avskildhet, utsikt och vindskyddad sol. Många individuella preferenser kan läggas in i den "topografiska" planeringen.

Nivåskillnader kan skapas på olika sätt och med olika material. Man kan skulptera med jord, skapa slanter eller terrasser. Till det fungerar egentligen alla byggmaterial: sten, tegel, stål, timmer och betong.

Att bygga upp nivåer kan dock bli ganska kostsamt. Man får vara kreativ och använda material som finns på plats eller använda återvunnet. Stenbumlingar är en skatt! Begagnade betongplattor, gamla stockar eller stubbar kan staplas på varandra och skapa höjder eller stödmurar. Det kan vara klokt att se sig om med ny blick. En volymekonomisk lösning är att gräva sig ner och använda det urgrävda materialet för att bygga höjd.

Starta utan växter

Jag har ritat sex förslag som alla utgår från en kvadratisk yta på 300 kvadratmeter (16,5 x 16,5 meter). På den står två fåtöljer för att markera skalan visuellt, så att man kan se hur mycket plats det finns och hur höjderna upplevs.

Det är en teoretisk yta som motsvarar en trädgård, eller en del av en trädgård. En tankelek. Man kan föreställa sig att ytan fortsätter utanför ramarna, att slanter planar ut eller avbryts med en mur eller ett staket. Tanken är att man ska få upp ögonen för hur man kan jobba med jordmassor som annars kanske bara försvinner från tomten till tippen.

Helt medvetet har jag låtit bli att klä förslagen med växter för att inte flytta fokus till dem. Växter klagar inte på ett genomtänkt underlag - det kan hjälpa dem att synas och trivas bättre.

För alla som älskar växter och inget annat önskar än att sätta igång med planering kan det kanske kännas tråkigt att planera en "avklädd" trädgård. Då ska man

Starten på en upphöjd yta med stödmur av byggtimmer.

påminna sig om att en vacker trädgård är vacker även när växterna är i vila. En snöfri februaridag är en sanningssägare som avslöjar trädgårdsmästarens otålighet.

Grönskan, särskilt den vintergröna, är i och för sig en mycket viktig nivåskapare. Häckar, träd och större buskage tillför viktiga volymer och skapar rum. Det gör även plank, staket, murar och grindar; sådana delar måste vara med i planeringen tidigt. Men just den här gången ligger vikten på markgestaltningen och den allra första planeringsfasen för en helt plan yta. ●

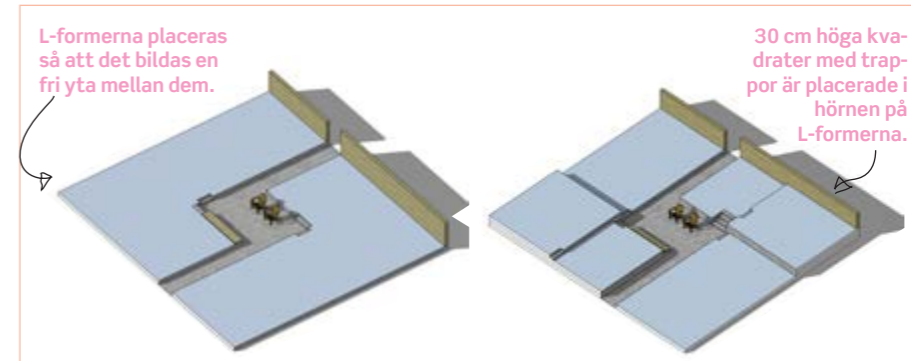
En trädgård med rektangulära terrasser i flera steg, av både sten, stål och häckar, visades på Chelsea Flower Show 2016.

FÖRSLAG 1
Rum i terrasser

→ Här är ett enkelt förslag med geometriska terrasser. Man höjer varje nivå 30 centimeter åt gången. Två L-former är vända mot varandra på ett sådant sätt att det sparas en bekväm yta för en uteplats i mitten. Sedan delar man ytorna igen och ökar de nya med 30 centimeter (maxhöjd i förslaget är 90 centimeter). Det uppstår trevliga rum och ytorna kan delas igen i mindre delar och användas på olika sätt.

Det är lätt att förbinda ytorna med trappor – två steg för varje ny nivå på 30 centimeter. Se på bilderna hur mycket det betyder. Det är överraskande enkelt!

Terrasser är vackra men kräver stödmurar av lämpligt material och genomtänkt uppbyggnad. Glöm inte heller att materialvolymerna väger en hel del.

L-formerna placeras så att det bildas en fri yta mellan dem.

30 cm höga kvadrater med trappor är placerade i hörnen på L-formerna.

FÖRSLAG 2

Gräv ur och bygg upp

→ En enkel lösning för nivåer liknar en ravin, ytan höjs bara längs med ravinens sidor. Materialmässigt är det ett sparsamt förslag som passar perfekt för den som vill gräva och använda det urgrävda till de upphöjda sidorna.

Den högsta punkten i skissen är 90 centimeter.

En oregelbunden "ravin" ger ett naturligt intryck. Sidorna är här upphöjda mellan 30 och 90 cm.

En ravin där en sida är uppbyggd av sprängsten.

En ravinform helt av natursten.

FÖRSLAG 3

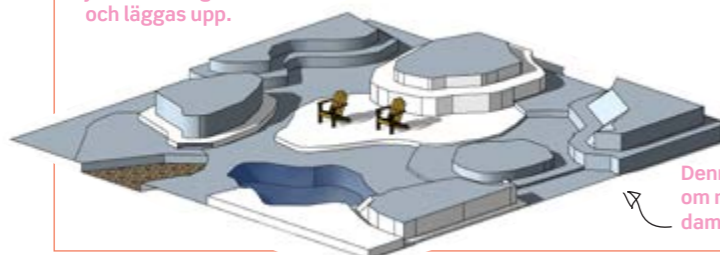
Förändra och utveckla

→ För den mest passionerade trädgårdsmänniskan är det organiska, terrasserade konceptet nästan alltid det mest omtyckta. En sådan variant bjuder på utrymme för experiment och är plastisk som lera: man kan lägga till och dra ifrån hela tiden. Konceptet behöver inte vara klart från början, utan kan utvecklas och förändras med tiden: trädgården blir en process.

I denna lösning kan jorden både grävas ut och läggas upp.

Här slingrar sig kanten i nivåer byggda av torvblock.

Denna lösning passar bra om man vill anlägga en damm.

Solgröp med plantering i botten.

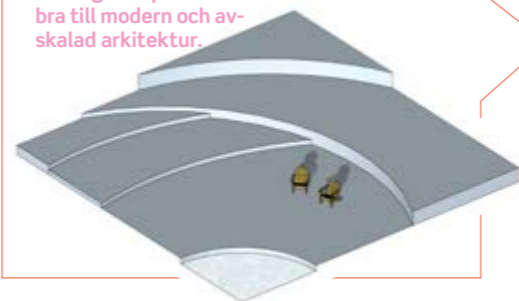
FÖRSLAG 4

Skön solgröp

→ En amfiteaterliknande terrassering som faller ner mot en vattenyta blir en vacker lösning, särskilt om man har utsikt över ytan från huset. Vänds terrasseringen mot söder blir den perfekt för en solälskande familj.

Höjderna i skissen är 20, 40, 60 och 120 centimeter.

En elegant och skön lösning som passar bra till modern och avskalad arkitektur.

En terrassering i flera steg, med sidor och trappsteg i cortenstål som bockats i överkant.

I denna holländska trädgård med asiatisk tema flätas grönskan och stenarna samman till en mjukt tuktad, organisk helhet.

Smartare tänkt!

→ Att höja marken 10 centimeter över en 100 kvadratmeter stor yta kräver 10 kubikmeter material. Den mängden motsvarar en lastbil med jord eller annat. Många fulla lastbilar körs bort från en tomt när ett nytt hus byggs. Använda istället materialet på plats!

Välj stenar som har släktskap eller ett gemensamt tema. Här är det stenar med raka sidor.

Stenar är fantastiska i en trädgård men kräver känsla för form.

FÖRSLAG 5 Utgå från sten

→ Stora stenar kan vara ett huvudtema, och kring stenarna bygger man sedan upp resten av trädgården. En utflykt till skogen kan ge inspiration för upplägget.

Det är värdefullt att välja stenar innan man börjar, om man inte redan har dem på tomt. Variera storlekarna men välj samma bergart. Stenarna kan få skifta i olika nyanser, men det är lättast att få det enhetligt om de inte har alltför olika kulörer. Det är vackrast om formationen känns naturlig och ursprunglig.

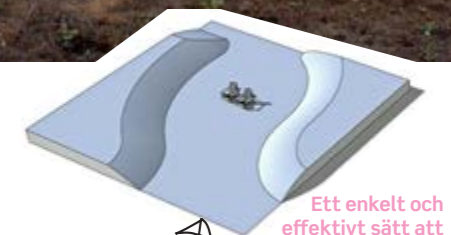
En bågformad sida med stöd av cortenstål.

FÖRSLAG 6 Mjuka linjer

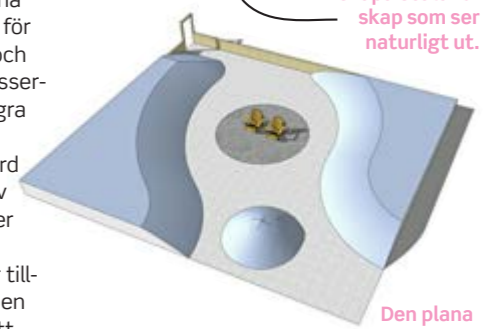
→ En avskalad lösning med mjuka former får man genom att skapa två förskjutna S-slänter med en yta emellan. Istället för terrasser bygger man här upp mjuka och välvda sidor. Den vänstra slänten i skisserna är 120 centimeter hög och den högra 90 centimeter.

Slänternas sidor kan formas med jord eller sten och planteras, alternativt av torvblock om man väljer surjordsväxter som trivs med torvens låga pH-värde.

Om avståndet mellan S-kurvorna är tillräckligt stort får man även plats med en rund uteplats och en rund, välvd rabatt. Placerar man dessutom en grind gömd i ena tomtörnet blir platsen härligt privat.

Ett enkelt och effektivt sätt att skapa ett landskap som ser naturligt ut.

Den plana ytan kan rymma både uteplats och rabatt.

De mjukt välvda formerna kan kläs med växter.

En upphöjd slänt formad av torv och planterad med surjordsväxter.

Anläggning av en mjuk slänt i torv, bilden tagen under byggnation.